

GOSPODARSTVO MED VSTOPOM V EU IN PREVZEMOM EURA

Velimir Bole in Peter Rebec

Dinamika rasti se v Sloveniji že tretje leto zdržema pospešuje glede na rast v EU15. Pri relativni dinamiki kot v 2005, bi BDP na prebivalca Slovenije (po kupni moči) dosegel povprečje Evrope prej kot v 8 letih.

Tudi v 2005 je rast BDP diktiral izvoz. Nihanje aktivnosti na izvoznih trgih ima na dinamiko našega izvoza vse manjši vpliv. Relativna dinamika trošenja prebivalstva in države se je v 2005 začela krepiti, investicij pa slabeti.

Navkljub velikim podražitvam nafte, je bil učinek na domače cene majhen; veliko je k temu prispevala politika trošarin, vendar so njene možnosti pri cenah prek 60\$ za sodček izčrpane. Po prvem polletju 2005 so cene storitev začele spet prehitevati, cene živil pa dohitevati cene vseh življenjskih potrebščin (brez tekočih goriv).

Hitro naraščanje plač se je v 2005 še pospešilo; v povprečju prvih treh četrtletij so povprečne plače porasle bolj od nominalnega BDP. Tudi dinamika celotnih stroškov dela se je opazno poslabšala, saj je preseгла nominalno rast BDP; najbolj neugodna je bila v menjalnem segmentu.

V 2005 se je nadaljevalo zmanjševanje stopnje brezposelnosti. Opazno pa se je poslabšala stopnja zaposlenosti visoko izobraženih; na začetku tretjega četrtletja je bila najnižja v zadnjih treh letih.

V zadnjem četrtletju se je končalo zmanjševanje obrestnih mer, realne obrestne mere so se začele povečevati. Centralna banka je tudi lani uspela zadržati vsaj delno kontrolo nad višino realnih obrestnih mer, k temu je tako kot v 2004 pripomoglo predvsem dogajanje v finančnem delu plačilne bilance. Do vstopa v euro je pričakovati pospešitev konvergence detajlističnih (predvsem posojilnih) tolarskih in eurskih obrestnih instrumentov domačih bank do 1 točke.

Pospeševanje kreditne aktivnosti se je ustavilo, vendar pri zelo visoki rasti okoli 24% letno. Medletna rast M3 se je v 2005 ustalila na okoli 5%. Povečevanje zadolženosti prebivalstva se je še okrepilo, celotni krediti so dosegli 30% letnih prejemkov. Visoko kreditno aktivnost in istočasno počasno povečevanje denarnih agregatov sta tudi v 2005 omogočala odliv kupnih skladov v tujino prek neposrednih investicij, portfelnih naložb in ostalih finančnih naložb podjetij in prebivalstva ter neto povečanje bančnih obveznosti do tujine.

Skupni prihodki in odhodki javnofinančnega sektorja (na enoto BDP) so v 2005 ostali na ravni, ki jo javnofinančni sektor praviloma dosega po 2001. Država je v 2005 investicijske izdatke zavirala, tekoče trošenje za blago in

storitve ter transferje (prebivalstvu in podjetjem) pa poganjala glede na rast BDP. Relativna pospešitev transferjev je bila najslabši dosežek fiskalne politike v 2005.

Pričakovana (v tujini napovedana) večja gospodarska aktivnost v EU (in »normalna« ekonomskopolitična aktivnost doma) bi v 2006 ponovno opazno pospešila izvoz in uvoz. Živahna rast izvoza bi pognala tudi investicije, še zlasti po tretjem četrtletju 2006. Inflacija bi nihala okoli 2.2%, medtem ko bi se stopnja brezposelnosti po začasnem dvigu na začetku 2006, do konca leta opazno zmanjšala. BDP bi v 2006 porasel za 4.5%.

Povečanje rasti tolarskih cen naftnih derivatov na povprečno dinamiko iz lanskega leta (okoli 12% letno) bi opazno vplivalo le na inflacijo, še zlasti po zadnjem četrtletju 2006. V celem letu 2006 bi bila inflacija zaradi takšne predpostavljene pospešitve cen naftnih derivatov za 0.2 odstotne točke višja, torej okoli 2.4%.

Radikalna pospešitev cen nafte (pospešitev tolarskih cen naftnih derivatov na preko 20% letno, bi lahko inflacijo povečalo za preko 1 točke (torej na preko 3.1%) že v 2006.

Za petino počasnejša gospodarska rast v tujini od napovedane (torej enaka tisti v 2005) bi opazno (za okoli 1.8 oziroma 1.3 odstotne točke) zavrla izvoz in uvoz že od samega začetka 2006 dalje. Tudi investicije bi se upočasnile, vendar le za tretjino tistega kot izvoz, in še to le sredi leta 2006. BDP bi zaradi petino počasnejše gospodarske rasti v tujini porasel za 0.4 odstotne točke manj, torej okoli 4.1%.

Ključne besede : makroekonomski model, napovedi, gospodarska politika

JEL : C50, C53, E10